

Klassieke Olympiaden 2024-2025

Volwassenen Grieks

Vooraf aan de deelnemers

- Een winnende vertaling voldoet aan een aantal voorwaarden. Eerst en vooral moet de brontekst uiteraard correct geïnterpreteerd zijn, waardoor we een juiste inhoud lezen. Daarnaast is de doeltekst ook een aangenaam leesbare en meeslepende tekst, waarbij de sfeer van het origineel bewaard blijft. Zorgvuldige woordkeuze en doordachte zinsbouw dragen bij tot een literair waardevolle Nederlandse tekst.
- Let op: bewerkingen en creatieve eigen versies van het verhaal worden uitgesloten. In een Nederlandse vertaling wordt met alle elementen van de originele tekst *iets* gedaan: er staan in principe geen toegevoegde elementen, anders dan vanuit de noodzaak van het Nederlandse taaleigen. De jury verwacht een vlotte poëtische vertaling zonder de inhoud en vorm van het origineel te verwaarlozen.
- Het is niet de bedoeling dat er reeds gepubliceerde vertalingen worden ingestuurd; verwacht wordt dat de vertaling speciaal met het oog op deze Olympiade is vervaardigd.
- Omdat het niveau van de vertalingen van niet-classici de afgelopen jaren heel hoog was, hebben we sinds vorig jaar besloten bij de beoordelingen geen onderscheid meer te maken tussen classici en niet-classici.
- Wel willen we graag weten of u classicus/classica (in opleiding) bent of niet en van welke vereniging(en) (NKV, VCN, VVG) u eventueel lid bent.
- U kunt uw vertaling vóór 1 februari 2025 sturen naar olympiadeklassiekvolw@gmail.com.

Veel succes!

Inleiding

Philostratus de Jongere was een Griekse sofist en auteur, die werkzaam was tijdens de periode van de Tweede Sofistiek (ongeveer 1e tot 3e eeuw na Christus). Deze periode stond bekend om een hernieuwde belangstelling voor het klassieke Griekse erfgoed, waarbij sofisten zoals Philostratus zich specialiseerden in retoriek, filosofie en kunstbeschouwing. Dit was een tijd waarin de Grieks-Romeinse elite kunst en cultuur hoog in het vaandel droeg, en er veel aandacht was voor het bestuderen en interpreteren van mythologische en literaire tradities.

Philostratus' bekendste werk is de Imagines, een serie beschrijvingen van schilderijen. Deze tekst bood een literaire interpretatie van kunstwerken, waarbij mythologische figuren en scènes tot leven werden gebracht door zijn rijke en gedetailleerde taal. De Imagines had zowel een educatief als esthetisch doel: het begeleiden van de lezer of toeschouwer bij het beter begrijpen van de kunstwerken, en het leggen van verbanden met morele of filosofische lessen uit de mythologie. Deze werkwijze was typerend voor de sofisten van die tijd, die zowel onderwezen als vermaakten met hun verhandelingen.

In zijn werk Imagines beschrijft Philostratus ook Orpheus, de legendarische muzikant uit de Griekse mythologie, die bekend stond om zijn vermogen om niet alleen mensen, maar ook dieren en zelfs bomen te betoveren met zijn muziek. Deze scène toont Orpheus in het gezelschap van wilde dieren die normaal gesproken vijandig tegenover elkaar staan, maar door de kracht van zijn muziek in harmonie samenleven. De beschrijving benadrukt de macht van kunst om orde te scheppen in de chaos, en symboliseert de universele harmonie die kunst kan teweegbrengen.

Wat deze beschrijving bijzonder maakt, is de manier waarop Philostratus zowel de magische kracht van Orpheus' muziek als de tragische ondertoon van zijn verhaal belicht. Ondanks het feit dat zijn muziek de natuur in vervoering brengt, wordt Orpheus uiteindelijk niet door de mensheid gewaardeerd en eindigt hij tragisch door toedoen van de onontvankelijke vrouwen van Thracië. Dit contrast tussen de vreedzame natuur en de gewelddadige mens geeft diepgang aan de beschrijving van Orpheus en benadrukt de kwetsbaarheid van de kunstenaar in een vijandige wereld.

De tekst volgt grotendeels de Teubner-editie van Kayser. De Loeb-uitgave werd ook meegenomen. Bij de onderliggende tekst zijn af en toe uiteraard andere lezingen te bepleiten, maar we vragen om bij de vertaling de hier gemaakte keuzes te volgen.

Tekst

1 Ὀρφέα τὸν τῆς Μούσης θέλξαι τῇ μουσικῇ καὶ τὰ μὴ μετέχοντα λόγου
λογοποιοί φασι πάντες, λέγει δὲ καὶ ὁ ζωγράφος· λέων τε οὖν καὶ σῦς
αὐτῷ πλησίον ἀκροαταὶ τοῦ Ὀρφέως καὶ ἔλαφος καὶ λαγῶδες οὐκ
ἀποπηδῶντες τῆς ὀρμῆς τοῦ λέοντος καὶ ὅσοις ἐν θήρᾳ δεινὸς ὁ θήρ,
5 ξυναγελάζονται αὐτῷ ῥαθύμῳ νῦν ῥάθυμοι. Σὺ δὲ μηδὲ τοὺς ὄρνιθας
ἀργῶς ἴδης, μὴ τοὺς μουσικοὺς μόνον, οἷς ἐνευστομεῖν τοῖς ἄλσεσιν ἔθος,
ἀλλ' ὄρα μοι καὶ τὸν κραγέτην κολοῖον καὶ τὴν λακέρυζαν αὐτὴν καὶ τὸν
τοῦ Διὸς ἀετόν. Ὁ μὲν, ὁπόσος ἄμφω τῷ πτέρυγε ταλαντεύσας ἐξ ἑαυτοῦ
ἀτενὲς ἐς τὸν Ὀρφέα βλέπει, οὐδ' ἐπιστρεφόμενος τοῦ πτωκὸς πλησίον
10 ὄντος, οἱ δὲ ξυγκλείσαντες τὰς γένυς ὅλοι εἰσὶ τοῦ θέλγοντος, λύκοι τε
οὔτοι καὶ ἄρνες ἀναμίξ, ἧ̃ τεθηπότες.
Νεανιεύεται δέ τι καὶ μεῖζον ὁ ζωγράφος· δένδρα γὰρ ἀνασπάσας
τῶν ρίζων ἀκροατὰς ἄγει ταῦτα τῷ Ὀρφεῖ καὶ περιίστησιν αὐτῷ. Πεύκη
τε οὖν καὶ κυπάριτος καὶ κληθρος καὶ αἴγειρος αὕτη καὶ ὅσα ἄλλα
15 δένδρα ξυμβαλόντα τοὺς πτόρθους οἷον χειῖρας περὶ τὸν Ὀρφέα ἔστηκε
καὶ τὸ θέατρον αὐτῷ ξυγκλείουσιν οὐ δεηθέντα τέχνης, ἴν' οἱ τε ὄρνιθες
ἐπ' αὐτῶν καθέζοιτο καὶ ἐκεῖνος ὑπὸ σκιᾷ μουσουργοίῃ. Ὁ δὲ κάθηται
ἀρτίχγουν μὲν ἐκβάλλων ἴουλον ἐπιρρέοντα τῇ παρειᾷ, τιάραν δὲ
χρυσσαυγῇ ἐπὶ κεφαλῆς αἰωρῶν τό τε ὄμμα αὐτῷ ξὺν ἀβρότητι ἐνεργὸν
20 καὶ ἔνθεον ἀεὶ τῆς γνώμης ἐς θεολογίαν τεινούσης. Τάχα δέ τι καὶ νῦν
ἄδει καὶ <ἦρται> ἡ ὄφρυς οἷον ἀποσημαίνουσα τὸν νοῦν τῶν ἀσμάτων
ἐσθῆς τε αὐτῷ μετανθοῦσα πρὸς τὰς τῶν κινήσεων τροπὰς, καὶ
τοῖν ποδοῖν ὁ μὲν λαιὸς ἀπερείδων ἐς τὴν γῆν ἀνέχει τὴν κιθάραν ὑπὲρ
μηροῦ κειμένην, ὁ δεξιὸς δὲ ἀναβάλλεται τὸν ρυθμὸν ἐπικροτῶν
25 τοῦδαφος τῷ πεδίλῳ, αἱ χεῖρες δὲ ἡ μὲν δεξιὰ ξυνέχουσα ἀπριξ τὸ
πληκτρον ἐπιτέταται τοῖς φθόγγοις ἐκκειμένῳ τῷ ἀγκῶνι καὶ καρπῷ ἔσω
νεύοντι, ἡ λαιὰ δὲ ὀρθοῖς πλήττει τοῖς δακτύλοις τοὺς μίτους. Ἄλλ' ἔσται
τις ἀλογία κατὰ σοῦ, ὦ Ὀρφεῦ, καὶ νῦν μὲν θηρία θέλγεις καὶ δένδρα,

30 Θράπτταις δὲ γυναιξὶν ἐκμελῆς δόξεις καὶ διασπᾶσονται σῶμα, ᾧ καὶ
θηρία φθεγομένῳ εὐμενεῖς ἀκοὰς παρέσχεν.

Philostratus Minor, *Imagines* 6: Orpheus

Aantekeningen

regel 4	ἡ ὄρμη	aanval
regel 4	ὄσοις	allen, voor wie
regel 5	ξυναγελάζομαι	in een groep samenleven
regel 6	ἀργός	schitterend
regel 6	ἐνευστομέω + <i>dat.</i>	mooi zingen in
regel 7	ὁ κραγέτης	schreeuwer; <i>hier adjectivisch gebruikt</i>
	ὁ κολιός	kauw
regel 7	λακέρυζα	schreeuwend; <i>vul aan: κορώνη</i>
regel 8	τὸ πτέρυγε	<i>acc. dualis</i>
regel 8	ταλαντεύω	uitstrekken
regel 10	ξυγκλείω	sluiten
regel 11	ἦ	als het ware
regel 11	τέθηπα, <i>perf. met praesensbetekenis</i>	verstomd staan
regel 13	τῶν ῥιζῶν	<i>gen. partitivus</i>
regel 14	ἡ κληῖθρος	es
regel 17	μουσουργέω	muziek maken
regel 18	ἀρτίχρους	met de eerste bloei
regel 18	ἐπιρρέω	aan de oppervlakte komen
regel 19	αἰωρέω	dragen
regel 20	ἡ θεολογία	goddelijk thema
regel 21	ἦρμαι	<i>perf. pas. van αἶρω</i>
regel 21	τὸ ἄσμα, -ματος	lied
regel 22	μετανθέω	van kleur veranderen
regel 23	τοῖν ποδοῖν	<i>gen. dualis</i>
regel 24	ἐπικροτέω	aangeven, schudden
regel 26	ἐπιτείνομαι, <i>perf. pas.</i>	zich concentreren op
	ἐπιτέταμαι + <i>dat.</i>	
regel 26	ὁ καρπός	pols
regel 27	ὁ μίτος	snaar
regel 29	Θράπταις ... γυναιξίν	<i>Dit verwijst naar het tragische einde van Orpheus. Hoewel hij dieren en natuur kon betoveren, werd hij uiteindelijk aangevallen en gedood door de Maenaden, Thracische vrouwen, omdat hij na de dood van zijn geliefde Eurydice de vrouwen zou hebben afgewezen en zich uitsluitend op mannen en muziek zou hebben gericht.</i>